

Disputatio juridica inauguralis de commodato

<https://hdl.handle.net/1874/345145>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
COMMODATO.

QUAM

FANENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JACOBI VALLAN,

M. D. Praxeos & Institut. Medicinæ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decretò,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in **UTROQUE JURE** Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitime consequendis,

Eruditorum examini subjicit,

CORNELIUS VAN OOSTEE, GOESA-ZELANDUS.

Ad diem 9. Junii hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō lōc xci.

Amplissimis, Gravissimis, Spectatissimisque
V I R I S,

- D. D. ADOLPHO VAN OOSTEE, Med. Doct. apud Goefanos verfatissimo, ejusdemque civitatis Archiatro, & Camera pupillari Præfecto fidelissimo, Patruo suo ac tutori, omni honore prosequendo & parentis loco venerando.
- D. D. ADRIANO EVESRDIJK, J. U. D. urbis Goefanæ Scabino, & nomine Illust. D. D. Ordinum Zelandiæ quæstori dignissimo, Avunculo ac tutori suo, omni reverentia colendo.
- D. D. JOHANNI WESTERWIJK, J. U. D. civitatis Goefanæ Secretario fidelissimo. Patruo suo honorando.
- D. D. ADRIANO VAN WISSEKERCKE, J. U. D. Patruo dilectissimo.
- D. D. MATHEO EVERSDIJK, Avunculo suo perquam charo.
- D. D. GASPARO RONTVIS, Med. Doct. expertissimo, urbis Goefanæ Scabino Spectatissimo: ejusdemque civitatis Poliatro. Avunculo venerando.

U T E T

- D. D. NICOLAO EVERSDIJK, J. U. D. dictæ civitatis, Consuli gravissimo, ac variis ejusdem urbis muneribus & functionibus perillustri, Avunculo suo magno, quam plurimum adamando.
- D. D. NICOLAO BLANCARDO, Phil. & Med. Doct. Illustr. Ord. Zelandiæ quondam Historico, nunc vero in Alma Academia Franckerana Historiæ Græcæ, Litteraturæque Professori ordinario, ac olim Nassaviæ Principis Ephoro, Avunculo magno, reverendo.

Hanc Disputationem Inauguralem

D. D. D.

CORNELIUS VAN OOSTEE, A. & Resp.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,

D E

COMMODATO.

THESIS I.

Commodatum à *commodando* dictum est, ipsaque vox & verbum commodati & commodandi vel à *commodo* derivatur, quasi ad *commodum* utentis datum, vel ut *festus* vult à *modo*, ut commodatum sit quasi *cum modo datum*, id est, præscripto fine & modo utendi. Sed ut plures passim in jure occurrentes significationes prætereamus, commodare proprie denotat aliquam rem ad specialem quendam usum concedere. *Secundum gloss. in cap. unico de commodato*: atque in eo sensu vox commodati tripliciter sumitur, 1. pro ipso contractu commodati §. 2. *instit. quib. mod. re contrah. oblig.* 2. Pro re commodata, ut cum dicimus, commodatum datur restituendum &c. l. 3. §. 3. l. 3. *pr. C. §. 13. ff. h. t.* 3. Pro obligatione sive actione quæ ex commodato oritur, ut in *rubr. ff. h. t.* Introductum autem est commodatum, ut mutuis officiis alii alios adjuvent & communicato rerum usu, omnibus vitæ necessitatibus in civili societate subveniatur *Wesemb.* nec ab hac opinione abhorrente videtur *Cicero*, alibi dicens, dando & accipiendo,

4 . . . DISPUTATIO JURIDICA . . .

mutuandisque facultatibus commodandis nulla re egeremus. At priusquam in contractu hoc explicando progrediamur, definitionem commodati præmitteremus, quatenus in prima significatione denotat contractum.

COMMODATUM . . . I I .

Commodatum est contractus nominatus, J. G. bonæ fidei, re constans, quo res aliqua vel species gratis alicui utenda datur ad certum tempus & modum, ea lege, ut eadem res in specie restituatur. l. 3. §. finali ff. commod. l. 17. §. 3. eod. ad hujus contractus naturam bene intelligendam, singula hujus definitionis verba pro viribus nostris executiemus.

COMMODATUM . . . I I I .

Commodatum contractum esse constat ex *l. 23. ff. de R. J. & l. 5. §. 2. ff. commod. & §. 2. inst. quib. mod. re contrahit. oblig.* sive quod natura sua actionem ad agendum efficacem pariat, patet ex *tot. tit. ff. de commod.* quod vero sit contractus nominatus, patet inde, quod habeat proprium nomen, *l. 7. §. 1. ff. de pact.* & producat actionem sui nominis, unde dignoscitur à contractibus innominatis, qui sui nominis actionem non producant, sed ex quibus agitur conditione vel actione præscriptis verbis, *l. 5. §. 2. l. 6. & 7. ff. de præscript. verb.*

COMMODATUM . . . I V .

Est contractus juris gentium *arg. §. 2. inst. de J. N. G. & civ.* ubi hæc verba habentur, & ex hoc jure omnes pene contractus introducti sunt; cum quo, etiam concordat

cordat *l. 5 ff. de Just. & Jur.* ubi Iustus dicit ex jure gentium omnes contractus esse introductos exceptis quibusdam, qui sunt ex jure civili. *Pene* quod denotat aliquos contractus tamen esse ex jure civili, veluti verborum obligatio sive stipulatio, §. 9. *inst. de act. arg. l. 1. ff. locat.* nempe quod in omnibus juris gentium contractibus ad solemnitatem verborum sive formulas non attendatur. Referuntur quoque inter contractus juris civilis, litterarum obligatio & Emphyteusis, &c. Sed num bene num male alii disputent.

V.

Quod sit bonæ fidei, probatur *per §. 28. inst. de act.* ubi actio commodati inter actiones bonæ fidei numeratur, & si actio sit, bonæ fidei, necessario sequitur contractum ex quo descendit, etiam esse bonæ fidei. Bonæ fidei vero judicia sunt, in quibus judici libera potestas æstimandi ex bono & æquo conceditur, §. 30. *inst. de act.* unde & hic contractus est ipso jure nullus, si dolus dederit causam. *l. 7. pr. ff. de dolo malo.*

VI.

Re constans dicitur contractus ad cujus essentiam necessario requiritur ipsius rei interventus, qui est de substantia contractus *arg. l. 2. §. 3. ff. de reb. cred.* adeo ut hic contractus non perficiatur consensu, non quod in eo nullus consensus requiratur, nam sine consensu nullus contractus iniri potest. *l. 1. §. penult. ff. de pact.* si enim non consensum sit in corpore vel tota materia, contractus non subsistit, sed ipso jure est nullus. *l. 9. pr. §. ff. de*

6 DISPUTATIO JURIDICA

contrab. empt. sed quod rei traditio sola præbeat initium obligationi. Commodatum autem hujusmodi contractum esse facile patet ex eo, quod & in hoc dari quicquam necesse est. §. 2. *inst. quib. mod. re contrab. oblig.* §. 1. §. 3. *ff. de oblig. & act.*

VII.

Dictum porro in definitione, *quo res aliqua vel species gratis alicui datur utenda.* His verbis continentur 1. personæ contrahentes. 2. Materia commodati, seu quæ res commodari possint. 3. Commodati forma, quod *gratis* fiat. Quod ad primum attinet; contrahentes sunt ab una parte, is qui utendum dat, qui *commodans* vocatur, ab altera parte, qui utendum accipit, qui *commodatarius* dicitur. Commodare possunt omnes qui liberam rerum suarum administrationem habent, quique contrahere & obligari possunt, unde facile ex communibus regulis colligere possumus, nec pupillos nec furiosos, similesque personas sine tutorum & curatorum auctoritate commodare posse. *arg. pr. inst. de auct. tutor.*

VIII.

Commodari potest omnibus, qui alias contrahere possunt, siue patres siue filii fam. sint *l. 39. ff. de obl. & act.*, si filio fam. commodatum sit, commodans filium obligatum habet in solidum, patrem vero de peculio. *l. 3. §. 4. ff. h. t.* Pupillo si commodatum sit, absque tutoris auctoritate, non aliter is tenetur, quam si factus sit locupletior, *l. 1. §. 2. l. 3. ff. h. t.* idem de furioso dicendum

dum *l. 2. ff. eod.* nec una res tantum uni sed eadem quoque pluribus commodari potest, quo casu singuli in solidum tenentur. *l. 5. §§. fin. ff. h. t.*

I X.

Vidimus jam qualis contractus sit commodatum, quique sint contrahentes; restat, ut videamus, quæ res commodato dari possint. Commandantur omnes res, modo sint species, tam mobiles quam immobiles, & se moventes *l. 5. §. 1. ff. commod. l. 5. §. 7. § 13. eod.* corporales & incorporales, ut usufructus, habitatio. *d. l. 1. §. 1. in fin. l. 12. §. 2. de usufructu.* Res propriæ & alienæ, licet scientes alienam rem possideamus *l. 15. ff. commod.* itaque & fur rem furtivam, & raptor rem à se raptam alicui possunt, commodare *l. 16. eod.* ita ut ipsis actio commodati detur, non ex sua improbitate contra *l. 12. ff. de furtis.* Sed ex legitimo interveniente contractu.

X.

Commodari non possunt res propriæ ipsis dominis *l. 15. ff. depof.*, nec res fungibiles sive illæ quæ usu consumuntur, & quarum usus consistit in abusu *l. 3. §. 6. h. t.* quia eadem res *in specie* est restituenda. Atque ita præcipue differt commodatum à mutuo, quod in mutuo dentur res fungibiles, in commodato non. Præterea in mutuo transfertur dominium & possessio *l. 2. §. 2. ff. de reb. cred.* in commodato autem manet penes commodantem, *l. 8. cum l. seq. h. t.* ita ut nulla alienatio in commodato sit *arg. l. 67. de V. S.* unde liquet rem com-
moda-

modatam à commodatario non posse ufucapi, quia non est justus titulus ad transferendum dominium. Commodantur tamen interdum etiam res fungibiles, sed improprie *d. l. 3. §. 5. b. t. V. C.* si quis pecuniam *dicis gratia* ad Pompam & ostentationem accipiat sine voluntate abutendi, ut homines ipsum dicerent divitem & locupletem *l. 4. b. t.*

X I.

Forma commodati est. 1. Quod res commodata debeat utenda dari gratuito, *in fine §. 2. inst quib. mod. re contrab. oblig.* quia commodatum consistit in liberalitate & officio. *l. 17. §. 3. ff. b. t.* Si autem pretium in commodato constituatur, tum nulla est liberalitas, nec præstatur beneficium, & tum fit locatio conductio quia contrarium est officio merces. *l. 1. §. fin. ff. mand. vel cont.* Si autem res pro re datur, est contractus innominatus, quo casu actione præscriptis verbis est agendum. *l. 22. ff. de præscript. verb.*

X I I.

Secundo, forma quoque in eo consistit, quod commodatum, ad certum tempus & modum detur. Illud autem præscribere, ejus est qui rem commodat *l. 17. §. 3. l. 5. §. 8. b. t.* commodatarius autem modum & tempus præscriptum tenetur observare, & si aliter re commodata utitur, furtum committit *d. l. 5. §. 8. ff. de furt. §. 7. Inst. de oblig. quæ ex delict.* nempe si se intelligat illud invito domino facere, sive animo lucri faciendi *l. 46. §. 7. ff. de furt.* sed si dominus sciat nec contradicat, non committit furtum, quia nemo videtur fraudare

eos

eos qui sciunt & consentiunt. *l. 145. de R. J. l. 54. §. 1. ff. de furt.* certum tempus etiam est præscribendum, ut commodatum distinguatur à *precario*, quod precibus petentis utendum conceditur, quamdiu, is qui concessit, patitur. *l. 1. ff. de precario.* Sed commodatum non potest repeti, quodcumque voluerit commodans, nam tum inutile esset præscribere modum & tempus; sed solum ob justam causam, veluti ob magnum damnum, quod commodanti contingeret, si res ipsi non restitueretur, & hæc est communis *dd.* sententia.

XIII.

Finito tempore præscripto commodatarius tenetur rem commodatam *in specie* restituere cum fructibus, usuris & omnibus accessionibus *l. 5. §. 9. l. 13. §. 1. ff. h. t. l. 173. de R. J. l. 38. §. 10. ff. de usur.* quod adeo verum est, ut pactum, *do commodatum ut nunquam restituas*, non valeat, quia est contra naturam contractus. Hoc nomine etiam differt commodatum à mutuo, in quo non eadem res; sed aliæ ejusdem generis debent restitui; debet & res restitui in eodem statu, non deteriorata, *l. 3. §. 1. ff. h. t. l. 35. de V. S.* nam si deterior redatur videtur abesse *l. 14. eod.* & tum interesse debet peti *d. l. 3. §. 1.*

XIV.

Ex hoc contractu oritur duplex actio, *directa* & *contraria*. *Directa* est actio *personalis*, quia oritur ex contractu, omnes enim actiones ex contractu &c. descendentes sunt *personales*, *civilis*, quia ex legitimis

& civilibus causis descendit §. 3. *inst. de act.* nec obstat quod prætor *l. 1. ff. de commod.* dicit, nam illud ad approbationem, non ad originem referendum est. *Bonæ fidei* §. 28. *inst. de act. rei persecutoria*, qua persequimur illud quod nobis abest, nempe quod ex obligatione restituendum est *l. 35. ff. de obl. & act.* unde datur hæredibus & in hæredes *arg. §. 1. inst. de perpet. & temporalibus act. l. 3. §. 3. ff. h. t.* quæ datur commodanti & propriam & alienam rem, *l. 15. 16. h. t. adversus commodatarium*, sive ille sit paterfam. sive filiusf. *l. 39. ff. de oblig. & act.* sed si commodans unam rem pluribus simul commodaverit, omnes possunt conveniri in solidum *l. 1. §. 43. ff. depos.* quamquam unius solutio liberet reliquos. Ut rem commodatam in specie restituat propriis sumptibus *arg. l. 5. §. 12. in fine h. t.* vide quæ dicta sunt *ad The sin XIII. ut præstet dolum & omnem culpam.*

X V.

Quod dolus debeat præstari in omnibus contractibus, adeo & in commodato, de eo non ambiguitur *l. 23. ff. de R. J.* adeo ut nec conventio in contrarium valeat. *d. l. 23. & l. 27. §. 3. ff. de pactis.* Quod ad culpam spectat, regulariter commodatarius tenetur de culpa levissima *l. 1. §. 2. l. 18. pr. ff. hoc tit. l. 1. §. 4. ff. de oblig. & act.* ratio est, quod commodatum regulariter solius commodatarii gratia inicitur *d. l. 5. §. 2.* Excipiuntur casus sequentes, quibus commodatarius de levi, vel etiam de lata tantum culpa tenetur. I. Si commodantis tantum utilitas versatur, præstatur culpa lata tantum, ut si quis sponsæ commodaverit, ut honestius culpa ad se dedu-

deduceretur *l. 5. §. 10. ff. h. tit.* 2. Latam culpam tantum præstat commodatarius, si ita convenerit *d. l. 1. §. 10.*
 3. Si quis ultro non rogatus se ipsum ad commodandum obtulerit *ibid.* 4. Levem culpam tunc præstare tenetur commodatarius, quando utriusque utilitas versatur. Exemplum est in *l. 18. ff. h. t.*

XVI.

Si autem res casu fortuito pereat, secus est, quia res perit suo domino, & casus fortuitus, præstat in nullo contractu *l. 23. ff. de R. J.* excepto solo *mutuo §. 2. inst. quib. mod. re contrab. oblig.* nisi conventum sit, ut commodatarius præstet casum *§. 35. l. 1. ff. depos.* vel si res communi consensu æstimata data sit, & commodatarius promisit se æstimationem præstiturum *l. 5. §. 3. h. t.* Vel si commodatarius fuerit in mora *l. 23. de verb. obl.* Vel si culpa præcesserit casum, veluti si rem domi utendam peregre secum sumserit, & ea res interierit: nam id commodatarius debet sibi imputare, quod modum exceßerit. *§. 6. inst. de oblig. quæ ex delicto.*

XVII.

Quæritur, num commodatarius teneatur, si in casu ruinae, aut incendii res suas rebus commodatis præferat? Probamus eum teneri per *l. 5. §. 4. ff. h. t.* quia in re commodata major diligentia est adhibenda quam in re propria *§. 2. Inst. quib. mod. re contrab. oblig.* non obstat *l. 14. ff. de præscript. verb.* ubi agitur de casu quo quis circa res alienas ex nullo contractu est obligatus.

XVIII.

Actio contraria est *personalis*, *civilis rei persecutoria*, quæ datur commodatario aduersus commodantem, *ut seruetur indemnus*. Id est, ut reddantur impensæ quas fecit in rem commodatam *l. 18. §. 2. ff. h. t.* datur etiam, si commodans rem commodatam intemptive & sine iustica causa revocaverit, si sciens & tacens, rem vitiosam commodaverit *l. 18. §. 3. h. t.* item competit commodatario, si rem perdidit, & pretium pro re perditâ dederit, quo casu tamen commodans habet electionem, num velit pretium restituere *§. fin. l. 17. ff. h. t.* potest etiam commodarius suum consequi iure pensationis *l. 18. §. fin. h. t.* nempe cum agitur ad æstimationem, non quando agitur de re restituenda, quia species seu corpora cum quantitate compensari nequeunt. *l. 2. 4. 6. 8. ff. de compens.*

CO-

COROLLARIA.

I.

*Nuptia sine parentum consensu inita non
subsistunt.*

II.

Maritus est dominus dotis.

III.

*Testamentum militis valet, si de eo constet,
licet nulli adfuerint testes.*

IV.

Contractus in testamento celebrari nequit.

V.

Actori incumbit probatio.

F I N I S.

B 3

Orna-

Ornatissimo Viro JUVENI
D. CORNELIO van OOSTEE,

*Cum F.U.D. in Academia Ultrajectina
Promoveretur.*

Ecce nunc flores Musarum læta ca-
terva,

OOSTEE phæbeis cingito laureolis:
Hunc, qui non metuens scopulosa ac
ardua saxa,

Irruit immensum juris in Oceanum.
Sed postquam fuerit gelidis agitatus in undis,
Naucloero MUYDEN, ad loca tuta venit.
Navigat in portu: sunt hæc jam pacta labore,
Ut studii fructus possit habere cliens,
Cujus defendet causas litesque molestas
solvet, & arguti jurgia dura fori.
Ergo quisquis eris vexatus lite forensi,
Huc venias, præsto est hic tibi causidicus.

Ita cognato suo gratulatur

G. van WISSEKERCKE.

E I D E M.

CORNELIUS
adibus exultet quamvis Bellona cruentis,
mnibus inque locis grassentur Martis alumni;
aucaque per cunctas pulsentur tympana terras,
ec nos bella sinant ulla gaudere quiete:
sse tamen debent, atras, qui, solvere possunt
ites, & intum à rixis præstare clientem.
lle scopus solus sit, mi Carissime frater,
sque tibi, studeasque tua, doctissime, lingua
olvere nodosas leges. Ac discute juris

VAN
oces ambiguas, justumque æquumque tuere.
tque domus fac sis columenque decusque paterna;
omen tunc vestrum sublimia ad astra feretur,

OOSTEE
rbem & Mattiacum late tua fama replebit.
tantum! docti possis vestigia Patris
anctorumque sequi Majorum! Tunc tua docta
empora nexilibus cinget Themis alma corollis,
t dicet: Pergas nunc ó mihi dulcis alumne
sse mei templi doctusque bonusque sacerdos.

Fratri suo posuit,

M. van OOSTEE.

AAN

AAN DEN HEER
KORNELIS van OOSTEE,

*Op zijne bevordering; tot Meester in beide
de Rechten.*

Ooit kwam u blijder dag te vooren
Als deeze; om dat gy heeden zult
(t welk u van Themis is beschooren,)

Tot Priester werden ingehuld:

Ja, tot een voor-spraak van de wetten,

Die Vorst JUSTINIAAN voorheên,

Om alle moedwil te beletten,

Heeft ingesteld; naar recht en reên.

En om het kwaad-doen voor te koomen,

Te straffen 't kwaad; maar niet den man,

De Dieverijen in te toomen,

En recht te doen, zo streng me kan.

Dit 's Vorst JUSTINIAANS begeeren.

Gy, die dan nu word ingewijd,

Laat uwe weet-lust meêr vermeêren;

Toon door uw' arbeid, deugd en vlijt,

Dat gy een zoon zijt van uw' vaader,

Die hem in naerftigheid gelijk.

Vólg hem in all' zijn' deugden naader;

Maak, dat ge in iever niemand wijkt.

Handhaafd het recht naar regte reeden,

Beschermd ASTREAAS heiligdom,

Dan daaldze vroolijk naar beneden,

En komt op de aarde wederom:

Dus zien we uw' lóf nóg hooger stréven,

Die ik naar waarde u niet kan geven.

S. V. H.